

PROPUNERI DE REGLEMENTARE A ACTIVITĂȚILOR DE CĂUTARE A METALELOR DE INTERES PATRIMONIAL

1. INTRODUCERE

Acest document vine ca o completare a Petiției online („Patrimoniul istoric național între profesionism și amatorism”), lansată în seara zilei de 11 feb. a.c., cu lista de semnături închisă în dimineața zilei de 16 feb (347 semnături), depusă la MC în dimineața zilei de 18 feb. a.c., cu nr. 511/2014. În finalul aceluși document promotorul petiției promitea că va reveni cu propuneri concrete de amendare a cadrului legal care reglementează folosirea căutătoarelor de metale.

Ca urmare, pe 13 februarie s-a constituit un grup de lucru pentru a dezbate schimbările dorite și a căuta soluții convenabile nu doar unei cât mai mari părți a specialiștilor, dar și de a permite manifestarea unui hobby cu priză socială în creștere greu de controlat, în limite cât mai puțin distructive. Grupul are următoarea componență (în ordine alfabetică):

1	Cătălin Borangic	doctorand arheologie, Alba Iulia
2	Radu M. Georgescu	avocat, București
3	Vitalie Josanu	arheolog, dr., poliția de patrimoniu Neamț
4	Emil Lupu	arheolog, dr., INP, coordonator eGispat
5	Marius Marcu	inginer, GIS, Timișoara
6	Mihaela Simion	arheolog, dr., MNIR
7	Dan Ștefan	geofizician, dr., arheolog (drd.), Digital Domain Srl, Buc.
8	Cosmin Suciu	arheolog, dr., Univ. L. Blaga, Sibiu, lector
9	Eugen S. Teodor	arheolog, dr., MNIR
10	Iulian Vizauer	arheolog, Direcția pentru Cultură Tulcea

Documentul care urmează este rezultatul consultărilor la nivelul acestui grup. Vor fi menționate toate cazurile în care nu s-a ajuns la consens¹, precizându-se opinia separată a fiecărui specialist, trimitând la numărul de ordine din listă.

Dorim să atragem atenția că în foarte scurta perioadă de timp de la depunerea oficială a Petiției la MC și până la momentul prezent, au apărut în presă neobișnuit de multe indicii că frecvența „incidentelor” care afectează patrimoniul, în cele mai diferite moduri, se păstrează ridicată și alarmantă. Aducem aminte aici cazul Sarmizegetusa Regia (200 de kg de unelte de fier găsite pe pantele de la baza sitului, la suprafață), confiscările masive de monede antice din județul Hunedoara (cca. 3500 de obiecte), sau vânzarea ilicită de antichități într-o piață publică din Brașov.

¹ Punctele de vedere separate vor fi arătate la finalul fiecărei secțiuni (sau sub-secțiuni) în parte, cu font roșu și cu menționarea autorului, urmate de un scurt comentariu al editorului documentului (E.S. Teodor), cu font verde.

2. EXPUNERE DE MOTIVE

Deși atât Convenția de la Valleta, invocată și în Petiție, cât și Codul etic al muzeelor, emis de ICOM în 2006 (secțiunea 4.5), recomandă abținerea de la achiziția și etalarea publică a unor artefacte de origine îndoielnică, în practică astfel de lucruri se întâmplă cam tot timpul, și nu doar în România. Deși este semnatară a Convenției, iar prin muzeele sale este și membră ICOM, în țara noastră nu s-au implementat nici un fel de reguli – sau măcar recomandări – pentru ca dezideratele recunoscute pe plan internațional să devină faptă și la noi. Setul de propuneri de reformă a sistemului, pe care îl vom schița mai jos, are în vedere introducerea unor elemente de control și verificare, începând cu înregistrarea și autorizarea detectoriștilor de metal, continuând cu condiții de documentare a descoperirilor realizate, astfel încât să poată fi certificată originea obiectelor, în condiții net superioare celor astăzi. Respectarea acestor reguli – nu puține – va condiționa procesul de achiziție a artefactelor cel puțin pentru muzeele publice (posibil și private, ținând însă de reglementări care astăzi lipsesc cu totul, respectiv o lege a colecțiilor private).

Ca elemente complementare, vor fi propuse măsuri pentru ca procesul de achiziție să fie transparent, bazat pe echilibrarea ofertei și a cererii, inclusiv în raport cu puterea de cumpărare reală din România. Sistemul propus nu urmărește „rentabilizarea” detectoriștilor care, sub pretextul „pasiunii”, dezvoltă o afacere nelegitimă (nefiind înregistrați nici măcar ca PFA), ci pentru a oferi un mecanism prin care astfel de descoperiri, realizate în condițiile legii, să poată fi valorificate pe piața internă, încercând a reduce din tentațiile exportului ilegal.

Deși am fi dorit să ne oprim la acest nivel, nu putem să nu constatăm ineficiența instituțiilor abilitate în protecția patrimoniului, începând de la recenzarea siturilor arheologice (inclusiv perimetrarea) și terminând cu structura profesională inadecvată a Direcțiilor de Cultură, care au atribuții vitale, dar nu și posibilitatea reală de a le pune în practică, în favoarea patrimoniului național. De aici și necesitatea reanalizării sistemului de informații de interes public. Pentru ca sistemul de control al descoperirilor realizate cu detectorul de metale să poată exista, este absolut necesar ca factorii responsabili să reanalizeze atât sistemul de informații de patrimoniu, cât și atribuțiile și încadrarea cu personal a unor instituții nevralgice pentru protecția patrimoniului național.

Desigur, ideea acreditării unor amatori pentru a practica activități conexe patrimoniului – fie și în afara siturilor arheologice înregistrate oficial – va părea unora cel puțin ciudată; cu toate acestea, practica unei cooperări *reglementate* cu amatorii are deja în unele state europene (ca Olanda) o vechime mai mare de 50 de ani, cu bune rezultate. O astfel de politică de stat pentru protecția patrimoniului are multiple cauze, începând cu presiunea intruzivă a amatorilor, continuând cu constatarea subfinanțării și subdimensionării corpului profesional (chestiuni care, dacă sunt valabile în Olanda, care are 1000 de arheologi profesioniști la o populație de 16,7 milioane de locuitori, plus o putere economică incomparabilă, sunt cu atât mai adevărate în România). Scopul acreditării este, în primul rând, luarea în evidență a practicanților amatori a diverselor forme de arheologie, cât și un efort – necesar – de profesionalizare a lor, prin impunerea unor reguli de acțiune, care să limiteze, pe cât posibil, pagubele colaterale.

Solicitarea de modificare a unor componente ale cadrului legal de protecție a patrimoniului nu are la bază doar constatarea unor disfuncții; schimbarea solicitată nu se datorează doar golurilor pe care vechea legislație – incluzând regulamentele – le prezintă, ci nevoii de adaptare continuă la o societate dinamică, în plină schimbare. Deși propunerile noastre nu au, în fapt, un „model străin”, ele se înscriu într-o tendință – ușor de argumentat – de convergență atât a legislației, cât și practicii din țările membre ale Consiliului Europei. De aceea, convențiile internaționale la care România este parte ar trebui să se bucure de mai multă

atenție, cât și de un efort real pentru implementarea lor efectivă – și nu doar declarativă – în legile și regulamentele care normează aceste activități.

3. URGENȚE, ORDINE DE PRIORITĂȚI

Schimbările propuse sunt de o complexitate pe care și noi, acum, încercăm să o estimăm. Ca aproximare, este limpede că reforma propusă este destul de amplă, cu consecințe asupra mai multor legi și regulamente, cu implicații la orizontală pe care doar un corp specializat de juriști le poate preciza. Este de așteptat, deci, ca implementarea acestui set de propuneri (cu amendamentele ulterioare) să fie un proces destul de dificil și îndelungat (doi ani?), chiar dacă va fi tratat cu celeritatea de care are nevoie. Din acest motiv, am separat prevederile care au caracter de urgență și ar trebui aplicate prin măsuri de urgență. Urmează, apoi, măsurile ordinare, respectiv realizarea unor noi proiecte de lege, care pot urma un curs normal (vot în parlament), dar care și ele, din motive practice, vor trebui realizate într-o ordine prestabilită. Aceste motive vor fi arătate la momentul oportun.

3.1. Modificări legislative cu caracter de urgență

În redactarea legii 182/2000 (cu modificările ulterioare) legislatorul nu a simțit nevoia de a defini „descoperirile întâmplătoare” (art. 49, corelat cu art. 46), și poate pe bună dreptate, ele neputând fi asociate, logic, decât unor activități care au alt scop decât căutarea de comori (sau, tehnic vorbind, artefacte metalice). Totuși, această scăpare a permis deturnarea intenției legislatorului, favorizând detectoriștii – cu largul concurs al suporterilor lor din sistemul muzeal – să interpreteze descoperirea de tezaure sau ansambluri de artefacte metalice, prin mijlocirea acestei aparaturi, drept „descoperiri întâmplătoare”. În consecință, ei au putut clama drepturile prevăzute la art. 49 (4), respectiv 30% sau 45% din valoarea inventarului „recuperat”.

Sunt de adăugat legii, cu caracter de urgență, trei paragrafe care să lămurească următoarele:

- a) descoperirile realizate cu ajutorul detectorului de metale nu reprezintă „descoperiri întâmplătoare”, instrumentul fiind unul de căutare, ilustrând intenția;
- b) săpăturile de orice natură, sub limita de 30 de cm de la suprafața solului², au nevoie de autorizare din partea Direcțiilor de Cultură³, prevedere care are la bază, pe de o parte, art. 136 (3) din Constituție (invocat și de legea 182, art. 46, par. 1), iar pe de altă parte constatarea argumentabilă statistic că stratul vegetal are rareori mai mult de 30 de cm grosime (dar frecvent mai puțin!);
- c) detectoristul are obligații similare celor prevăzute de lege pentru cercetarea arheologică, la art. 48 (1), respectiv acordul proprietarului terenului, materie în care probabil nu este necesară legiferarea, relația între două entități private putând fi

² Prevederea este destinată de a limita inclusiv „drepturile” detectoriștilor în locații aflate în afara perimetrelor protejate prin lege.

³ Ar fi preferabil ca această prevedere să se aplice, realmente, fără discriminare, tuturor activităților, inclusiv celor agricole, fiindcă intenția de a săpa la adâncime (pentru plantarea de vie, de exemplu) poate fi inoportună pe unele suprafețe. Cu acea ocazie, beneficiarul autorizației va fi anunțat – pe chiar formularul de autorizare – că este obligat să predea orice obiect care ar putea fi de interes pentru patrimoniul național, conform legii.

așezată pe baza dreptului comun (codul civil?); în caz contrar, evident, proprietarul care consideră că i s-au încălcat drepturi se poate adresa justiției⁴.

4. MODIFICĂRI LEGISLATIVE PRIORITARE

Punerea în aplicare a unor propuneri ca cele de mai sus ar conduce, perfect previzibil, la o reorientare a acestor „prestatori de servicii sociale” (nesolicitate) spre piața neagră, spre grupurile de crimă organizată, pentru scoaterea obiectelor de patrimoniu din țară, pe una dintre piețele unde vânzarea unor astfel de bunuri este fie legală, fie oferă facilități de „spălare” a urmelor. Desigur, nimeni nu își dorește așa ceva. Din acest motiv, imediat după adoptarea măsurilor de urgență trebuie construit cadrul legal în care hobbiștii metalelor să-și poată manifesta activitatea preferată în mod legal, controlat, și cu cât mai puține daune făcute patrimoniului istoric național, în ansamblul său (mobil, imobil, incluzând siturile încă neînregistrate *oficial*).

În cele ce urmează, vom expune punctul nostru de vedere asupra elementelor cheie ale acestui cadru legal. Expunerea nu va fi una de tip juridic (analizând toate actele normative care vor fi afectate), ci una operațională, urmând ca factorul politic să decidă ce anume este „rezonabil” (din punct de vedere politic sau administrativ), în ce ordine va adopta măsurile și la care palier al legii (lege, ordonanță, HG, ordin de ministru, etc.).

Punct de vedere separat: Iulian Vizauer

În acest domeniu de activitate "viziunea" politică a unora sau a altora trebuie să devină irelevantă; vă propun tăierea acceptabilității/rezonabilității politice.

De acord. Revizuire de text: „din punct de vedere administrativ”.

Deși nu ne facem iluzii asupra faptului că pachetul propus va fi acceptat integral, dorim să atragem atenția că, cel puțin în intenția noastră, propunerile sunt *organice*, respectiv puternic corelate; adoptarea unor părți a propunerilor noastre și respingerea altora vor avea consecințe care vor trebui cântărite, fiecare în parte.

Expunerea noastră va urma un fir *operațional*, pentru a putea fi ușor urmărită, măcar de către colegii de breaslă. Fiecare segment va purta un număr de ordine, pentru a fi ulterior mai ușor de referențiat.

4.1. Argumente necesare.

Se pot enumera numeroase activități sociale care, pentru a putea fi practicate de indivizi, este necesar un atestat, prin care să se garanteze că persoana în cauză nu este un pericol public, cunoaște legislația de profil sau are abilitățile necesare pentru a nu pune alte persoane – sau bunuri – în pericol. Cazul șoferiei este probabil cel mai bine cunoscut. Cumpărarea unei mașini și înregistrarea ei pentru circulație nu reprezintă condițiile suficiente pentru ca proprietarul să poată șofa pe drumuri publice. Chiar după primirea *atestatului* (respectiv carnetul de șofer), cetățeanul este obiectul controlului public, fiind obligat să respecte reguli, fiind penalizat, în diverse grade, pentru abaterile de la norme.

Contrar unor opinii populare despre „drepturile omului”, a umbla nestingherit pe terenuri care nu reprezintă proprietate personală și a face găuri în pământ, oriunde, nu poate reprezenta un „drept”, cu atât mai puțin unul imprescriptibil; suntem, mai degrabă, în fața unui fenomen social, care, desigur, trebuie analizat cu toată considerația. Sărăcia, educația precară, sau – de

⁴ Nu se pretinde, deci, o dovadă că detectoristul și proprietarul au căzut la învoială, proprietarul având a-și apăra drepturile, pe linie civilă. O întrebare interesantă apare aici, oricum: autoritățile sunt obligate să anunțe proprietarul asupra faptului că de pe proprietate au fost recuperate artefacte?

ce nu? – pasiunea pentru istoria locală, sau doar pentru aventură – pot fi tot atâția stimuli care pot determina pe cineva să cumpere un detector de metale.

Având în vedere numărul mare al posesorilor privați de asemenea instrumente, nu am luat în considerație varianta interzicerii acestor activități, exact din considerente sociale (și nu de „drept dobândit”). Nu putem însă să nu constatăm că activitatea acestor oameni interferează, în primul rând, cu patrimoniul național mobil; de aici – necesitatea ca Ministerul Culturii să-și recunoască responsabilitățile în materie.

Faptul că posesorii de detectoare sunt obligați să-și declare la poliție instrumentele nu are nici o legătură cu demersul nostru; reglementările respective au propriile motivații, ținând de securitatea publică, și nu le discutăm; prezența autorizației de la poliție *nu poate fi un act justificativ pentru persoane care operează direct asupra patrimoniului istoric mobil și, foarte probabil, acționează în perimetrul unor situri de interes istoric, fie și neînregistrate.*

Punct de vedere separat: Iulian Vizauer

... și tocmai de aceea formularul de autorizație de deținere detectoare emis de IPJ-uri trebuie completat (eventual pe verso) cu mențiuni *clare* asupra limitelor documentului respectiv - anume că deținerea autorizată de poliție a unui detector nu e un "cec în alb" pentru folosirea acestuia, în special în "circumstanțe arheologice"

... cum (și cine) va reuși să convingă cele trei ministere emitente ale Ordinului comun (apărare, interne, cultură) asupra modificării/completării ... rămâne de văzut.

Total de acord.

„Rodul” activității acestor oameni – curent numiți „detectoriști”, chiar de către ei înșiși – sunt nenumărate obiecte smulse brutal pământului, în fiecare an, artefactele intrând apoi, direct sau mediat, în circuitul istoric. Ministerul Culturii trebuie să se implice în acest proces, încă de la debutul său, fiindcă doar astfel în poate reglementa.

La urma urmei: de ce cumpără acești cetățeni detectoare de metale?... Ca să găsească bombe din războaiele mondiale⁵? Ca să recupereze fier vechi „pentru economia națională”⁶? Sau pentru a dezgropa artefacte istorice, multe de mare preț? Vorbim despre cetățeni necalificați pentru o muncă patrimonială, care își susțin cu vehemență dreptul de a da buzna într-o materie complet străină⁷. După o îndelungată analiză, am plecat la drum de la principiul că dorința acestor cetățeni trebuie îndeplinită, dar în condițiile pe care MC le pune; minister care este obligat, prin lege, să fie paznicul patrimoniului național.

Propunerile noastre *nu* încurajează transformarea unui hobby declarat în afacere profitabilă, dar nedeclarată; oricum, am avut în vedere mecanisme prin care detectoriștii să-și poată recupera, fie și parțial, o parte a investiției, dar și a cheltuielilor de „exploatare”.

4.2. Acreditarea detectoriștilor

Au existat în acest grup lungi dezbateri asupra unei denumiri „juridice” acceptabile pentru acești actanți ai patrimoniului național. S-au propus mai multe variante, precum „arheolog amator” sau „arheolog voluntar”, însă au fost respinse de o manieră suficient de clară pentru a testa că nu sunt soluții acceptabile de majoritatea specialiștilor. Pentru a nu bloca procesul de dezbateri, am convenit să folosim mai departe termenul uzual, pe care toată lumea îl înțelege, și care nu lasă loc la confuzii: detectoriști. Legislatorul poate decide oricum altfel.

⁵ Acreditările acestea nu privesc cultura și nu le discutăm.

⁶ Caz în care ar putea fi acreditați, de primărie, strict în perimetrul gropilor de gunoaie!

⁷ Pe când un transplant de ficat, într-un parc public?

Ideea centrală este că, pentru a putea impune „actanților” reguli, ei trebuie supuși unor proceduri de atestare, atestare care poate fi retrasă în cazul unor încălcări grave, sau repetate.

Va fi necesar să existe, în primul rând, o bază de date online, în care doritorii să-și poată depune documentele în vederea acreditării. Așa cum vedem noi lucrurile, acum, ar fi vorba despre următoarele etape:

- A) solicitantul își face un cont, în care furnizează datele complete de identificare (nu stabilim noi acum, în detaliu, care sunt acelea);
- B) precizează numărul autorizației de la Poliție pentru detectorul de metale (atașează copie scanată după original);
- C) înregistrează toate pseudonimele pe care le-a folosit în ultimii ani, într-un spațiu public (se includ grupurile de Internet „închise”); lista va putea fi actualizată, la nevoie; pentru postările din viitor detectoristul poate folosi, la alegere, oricare dintre aceste nume, cu singura condiție de a fi declarate;
- D) se vor lua toate măsurile necesare pentru a proteja identitatea unui pseudonim față de alți „actanți” de același tip, respectiv obligația de a schimba parolele frecvent, sau „întrebări secrete” pentru conectarea secvențială din IP-uri care indică localități diferite;
- E) detectoristul se înscrie la un curs, pe care trebuie să-l absolve, prin care emitentul acreditării garantează că absolventul cursului cunoaște legislația și are cunoștințele tehnice necesare (relativ multe, după cum vom vedea);

Întrebare (Iulian Vizauer)

Cine organizează?

Chestiunea s-a discutat pe Grupul de lucru, dar a scăpat la redactarea finală. Propunerea mea, atunci, a fost că autorizarea ar trebui să fie accesibilă atât entităților de stat, cât și private (firme cu obiect de activitate în domeniul serviciilor arheologice), cu condiția ca să garanteze faptul că cursul este susținut de un arheolog expert, cu cooperarea, antamată sub semnătură, a unui expert GIS-GPS. Aici s-ar putea să avem o problemă, fiindcă MC nu acreditează așa ceva (decât ocazional și pentru grade mici de profesionalizare); oricum, într-un stadiu „lucrativ” al proiectului, se va putea stabili care ar trebui să fie acreditările unor experți GIS. Să ajungem noi acolo...

- F) își înregistrează certificarea ca „detectorist” abilitat de MC pentru cercetări în afara siturilor arheologice, pe site-ul web unde s-a înscris; din acest moment – el poate solicita obținerea autorizațiilor de activitate în teren;

Întrebare (Iulian Vizauer)

MC nu-și actualizează site-ul *propriu* atât de des cât ar trebui ... cine va "manageria" pagina web menționată?!

Sistemul avut în vedere, la discuțiile tehnice (sunt cel puțin doi specialiști IT în grup, iar alți cel puțin trei membri au cunoștințe avansate), a fost unul în mare măsură automatizat, care necesită foarte puține intervenții ale personalului „autorizat”. Este suficient ca entitatea care a emis certificarea absolvirii cursului să introducă în baza de date seriile (alfa-numerice) ale documentelor emise; această obligație va fi parte a job-ului pentru care vor fi plătiți. După acest moment, detectoristul intră pe site (desigur, în propriul lui formular), introduce seria documentului, care, dacă este corectă, se validează automat. Se pot imagina și tehnici suplimentare de validare (pentru a împiedica fraudă).

- G) înregistrează alte date tehnice necesare, între altele toate numerele de telefon mobil pe care le folosește⁸, marca GPS-ului și oricare alte date vor fi considerate ulterior.

⁸ Poate, evident, să nu le declare pe toate; în situația din urmă, numerele nedeclarate nu vor putea fi folosite în activitățile din teren.

H) În varianta publică detectoristul va putea folosi numele real, sau oricare dintre pseudonimele sale anterior declarate (pot fi diferite pentru activități diferite); numele său real va putea fi vizualizat de specialiștii acreditați de a lucra în bazele de date conexe. În acest scop, specialiștii abilitați pentru a identifica un detectorist vor trebui să semneze contracte de confidențialitate.

De discutat dacă:

- 1) detectoristul nu ar trebui să semneze, *obligatoriu*, cu un pseudonim, la care să aibă acces numai poliția, pentru ca să nu fie posibilă o „negociere neoficială” între detectorist și „reprezentanți” ai unor muzee;
- 2) cât este de posibil (sau plauzibil) ca un alias să rămână cu adevărat secret, în concluzie dacă trebuie impusă regula anonimității?

Punct de vedere separat: Vitalie Josanu

Activitatea detectoristilor trebuie sa faca obiectul unui raport anual catre autoritatea care l-a autorizat pt. detinere. Implicand masuri de sanctionare (suspendare dupa 2 ani daca nu a depus raport si ridicare autorizatie dupa 5 ani de inactivitate). Precizarea clara a tipului de activitati premise la autorizarea de detinere a detectoarelor si utilizare doar in acele scopuri (vezi cazul topometristilor).

Am exprimat deja ideea că orice abatere de la obligațiile asumate (prin chiar solicitarea de autorizare) ar trebui penalizată; am considerat însă prematur a ajunge cu discuția atât de departe (detalierea sancțiunilor), înainte ca autoritatea publică în materie (MC) să-și însușească (sau nu) propunerile noastre.

Punct de vedere separat: Vitalie Josanu

Clarificarea situației detectoarelor artisanale.

Dacă sunt artisanale – nu sunt autorizate de poliție, deci nu se pot înscrie în registru. Punct.

Punct de vedere separat: Vitalie Josanu

Clarificarea regimului comercial (multi detectoristi cumpara aparate din strainatate, unde nu exista restrictii de comert).

Vezi supra.

4.3. Eliberarea autorizațiilor de activitate

Înainte de descrierea strict procedurală, dorim să argumentăm opțiunile noastre practice. Este de așteptat ca numărul solicitanților, dar mai ales a solicitărilor, să fie considerabil. Pentru a evita creșterea birocrăției, duratele de așteptare, drumurile în orașele reședință de județ, inclusiv aglomerarea Direcțiilor Județene de Cultură (mai departe DJC), cât și uniformitatea procedurilor, la nivel național, este de dorit ca toată documentația să se depună online, pe un server național, iar documentele să fie eliberate la fel, cu posibilitate de tipărire la domiciliul solicitantului.

- A) va fi solicitată permisiunea de cercetare a fiecărui perimetru în parte, în prealabil, în mod similar cu arheologii profesioniști, care trebuie să obțină o autorizare de investigații *inclusiv în afara siturilor arheologice înregistrate*;
- B) solicitarea se va face pe un site specializat, care va înregistra cererea automat, furnizând și documentele pe care detectoristul va trebui să le aibă asupra lui, pe teren;⁹

⁹ Inclusiv o hartă cu perimetrele pentru care a fost eliberată autorizația, cu conversie de date în proiecție de coordonate geografice, pentru ca detectoristul să le poată interpreta și înțelege, fără aplicații GIS personale. Se includ date personale (nesecrete), respectiv perioada calendaristică de valabilitate, seria și nr. detectorului, altele care vor fi considerate necesare.

- C) o solicitare de autorizare se poate face pentru un singur perimetru, de maximum /3/ ha, sau pentru maximum două perimetre distincte, cu o suprafață cumulată de maximum /4/ ha¹⁰;
- D) în cererea de autorizare solicitantul va folosi o aplicație GIS online, în care va specifica limitele de teren pentru care cere autorizare; dacă limitele cerute sunt mai mari decât cele permise, cererea se va repeta până la conformare;

Întrebare (Iulian Vizauer)

Plătită și gestionată de cine!?

Sistemul informatic preconizat este automatizat, asemănător cu programele de instalare a licențelor software. Mașina va „rezolva” singură încadrarea în limitele impuse prin lege. Vezi și Secțiunea 5 (baze de date), unde există și considerații legate de costurile sistemului informatic).

- E) aplicația GIS va afișa și perimetrele „rezervate”, deci excluse de la asemenea activități; se poate discuta mărirea zonei de protecție (cel puțin la detecție și în extra-vilan) în jurul siturilor istorice, pentru a nu exista discuții că detectoristul „s-a rătăcit” și a ajuns pe sit;

Întrebare (Iulian Vizauer):

Ideal, da, așa ar trebui ... CUM facem, însă, practic, în *acest* moment, când bazele de date conținând siturile (eGISpat și echivalente) nu sunt încă pe deplin operaționale?!

„Reforma” autorizării detectoriștilor, fără reforma sistemului informatic, ar fi un nonsens, fiind imposibil de aplicat. Dacă autoritățile vor decide că da, „să se revizuiască, dar să nu se schimbe nimic”, desigur că va fi un bluf de proporții cosmice. Dacă însă propunerile noastre de la Secțiunea 5 vor fi acceptate, implicând toți arheologii în completarea datelor topografice ale siturilor arheologice, inclusiv ale perimetrelor cu potențial patrimonial identificat (fie și sub rezerva unei verificări etc. etc.), de-abia atunci vom vedea, pe concret, cât de mult iubesc arheologii siturile istorice. Personal nu aștept nici o invazie a OZN-urilor, iar aia cu ocupația americană am ratat-o acum aproape 70 de ani; așa că, fără a mai privi la cer, ci doar la pământ, trebuie să ne facem temele, desigur, dacă MC va înțelege că nu există altă cale. Dacă nu... am mai muncit încă o dată degeaba, nu ar fi prima oară în viață și nu mă voi sinucide din atât (deși, vai! este deja la modă).

- F) se poate face o singură solicitare pe timpul unei luni calendaristice (ori într-un interval de 30 de zile);
- G) detectoristul poate participa la activitatea unor colegi, fără detectorul propriu¹¹, sau la activitatea unor arheologi profesioniști, fără a fi necesar să solicite personal autorizarea; în cazul activității de cooperare în cadrul unor activități de cercetare științifică, arheologul va menționa, în cererea de autorizare, toate persoanele dotate cu aparatură de detecție, sau autorizate să o folosească, sub conducerea sa și în răspunderea sa.

4.4. Activitatea în teren

- A) detectoristul va pleca în teren cu acte de identitate și o copie printată a avizului de detecție, care va conține harta cu limitele autorizate, seria și numărul detectorului, etc.;

¹⁰ Aplicația de autorizare va fi o aplicație GIS online, conectată la toate bazele naționale de referință, care va elibera autorizații numai asupra perimetrelor care nu sunt excluse, prin lege, de la activitatea detectoriștilor.

¹¹ Procedurile din câmp sunt suficient de complicate pentru a face recomandarea ca detectoriștii să nu meargă singuri în teren; se poate discuta chiar obligativitatea de a fi însoțit de cineva (detectorist înregistrat sau nu), pentru a avea un martor al activităților desfășurate.

- B) va avea la el, obligatoriu, o ruletă, un GPS, carnet de note, pungi de plastic de dimensiuni diferite, etichete autocolante (listă exemplificativă, reglementată ulterior);
- C) GPS-ul va avea setate „track”¹²-uri cu marcaj la fiecare 100 m; „traseul” va fi predat împreună cu punctele GPS (se descarcă fișierul de teren, bloc¹³, pe site-ul unde raportează activitatea)
- D) la momentul pătrunderii în zona autorizată pentru detectare se va transmite la un număr rezervat un SMS cu mesajul „start-[numărul autorizației]”; procedura se repetă zilnic, dacă se lucrează mai multe zile în virtutea aceleiași autorizații
- E) pentru orice descoperire de metal, se vor desfășura următoarele activități:
 - E.1. se ia punct GPS
 - E.2. se trece în carnetul de note un număr curent;
 - E.3. se trece numărul punctului GPS în carnet¹⁴;
 - E.4. se face o descriere sumară a obiectului (material/ uz probabil);
 - E.5. se notează adâncimea, alte observații (descoperiri grupate, prezența altor materiale, precum ceramică, chirpic ars, etc.)

Completare: Iulian Vizauer

Se completează o fișă tipizată minimală de obiect; modelul fișei trebuie să fie cu adevărat încadrabilă în definiția "minimală"= o pagină, cu bife + loc de inserat fotografii, în așa fel încât cea mai mare parte a informației să poată fi completată pe teren.

Fără obiecții pe fond, doar cu observația că fișele vor trebui printate, vor trebui luate în cantități „suficiente” (dar cine își cunoaște „norocul”?), deci crește cheltuielile și bagajul.

- E.6. se face o fotografie cu scară (cu brichetă, orice altceva) a artefactului;

Completare: Iulian Vizauer

Chiar cu scară; cel mult cu ruleta pe care, oricum, e obligat să o aibă asupra sa.

Am avut în vedere o soluție simplă (brichetele au dimensiuni standard) și cu vizibilitate în fotografie; banda de metal a ruletei lucește, scara grafică va fi luată de vânt... Chestiunea procedurală, concretă, se va discuta la momentul oportun.

- E.7. se face minim o fotografie cu groapa și ambientul, care să ofere suficiente repere la o eventuală re-identificare;
- E.8. obiectul de închide într-o pungă tip zip, în care se depune un bilet cu data și numărul de ordine din carnet.
- E.9. pe fundul gropii (dacă s-a făcut una) se lasă un zip, conținând numele, data și numărul din carnet (unde s-a notat poziția GPS), și un piron nou, lung de minimum 18 cm, pentru ca locul să poată fi regăsit tot prin detecție, la nevoie)
- F) la încheierea activității în teren se transmite prin SMS „stop-[numărul autorizației]”; după acest moment este interzisă oricare altă activitate de detecție, în cursul aceleiași zile.

Punct de vedere separat: Vitalie Josanu

"Descoperirile intamplatoare" nu pot implica rezultatele detectiilor in zonele cu patrimoniu arheologic reperat si cele cu patrimoniu evidentiat (acesti termeni pot fi consolidati prin definitii mai clare si masuri administrative, localizare, delimitare).

¹² Sunt trasee pe care GPS-ul le înregistrează automat, de la pornire și până la închidere.

¹³ Adică și puncte, și track-uri.

¹⁴ Pentru o groapă se ia un singur punct GPS și se alocă gropii un singur număr de ordine; obiectele găsite se enumeră, separat, sub nota despre fiecare groapă în parte.

Activitatea detectoriștilor în zonele cu patrimoniu arheologic reperat trebuie interzisă, cel puțin pentru o perioadă de timp (suficientă pentru documentare, respectiv un interval de 2-3 an (legislatorul va hotărî). Da, este necesară o revenire pe aceste definiții (monument istoric, sit arheologic, zonă cu patrimoniu reperat).

Punct de vedere separat: Iulian Vizauer

Procedural (ca echivalență cu obligațiile arheologilor din Registru) e relativ corect ... practic, sunt prea multe detalii greu (dacă nu imposibil) de aplicat în lipsa unui "aparat" de monitorizare permanentă (mă refer la lipsa de personal); pe de altă parte, orice detaliu de acest gen, odată reglementat, devine opozabil și poate (și va) fi folosit în reglarea litigiilor (poliție, parchete, instanță) = e "cu dublu tăiș".

O asemenea reglementare (la una asemănătoare ca intenție mă refer) și-ar putea găsi locul în ceva echivalent lui *Standarde și Proceduri* pentru extra- profesioniști.

Nu este necesar personal de monitorizare, în câmp, decât în situații speciale. Dacă detectoristul bifează corect toate solicitările din listă, atunci apar foarte multe elemente de verificare (ulterioară), la corelația dintre minutul SMS, înregistrările de punct GPS (toate au data-ora, iar editarea fișierului va fi interzisă!), notele despre „complexe” și gruparea materialelor pe complexe, minutul fotografiei de obiect și de ambient, etc. Oricine va putea să încerce să mintă, dar ar trebui să aibă o minte diabolică (inclusiv la momentul în care face notele în câmp!) să reușească să nu facă greșeli în lanțul de minciuni. Dacă detectoristul nu bifează toate solicitările, atunci lucrurile devin mult mai simple: primește sancțiuni care pot merge, pe linie administrativă, până la radierea din Registru.

4.5. Activități post-detectie

Detectoristul are următoarele obligații:

- A) în următoarele 48 de ore după detectie trebuie să trimită fișierul GPS conținând punctele și track-ul de activitate, la un server dedicat acestei activități¹⁵;
- B) în următoarele 72 de ore de la finalizarea detectiei este obligat să trimită fotografiile artefactelor descoperite, cât și o copie scanată a carnetului de notițe, la o rezoluție de minimum 150 dpi, pe un site specializat;
- C) în următoarele 7 zile calendaristice de la detectie este obligat să trimită raportul complet de activitate, cu transcrierea datelor din carnet (pe un formular pe care îl va găsi online), inclusiv a fotografiilor ambientale, cu corelații GPS (automate¹⁶ sau manuale);
- D) pentru fiecare acțiune în câmp, respectiv fiecare zi calendaristică, se va alcătui un raport distinct, chiar dacă activitatea s-a desfășurat în zile succesive, eventual în același perimetru, termenele de mai sus curgând de la momentul detectiei fiecărui grup de obiecte în parte;
- E) detectoristul are dreptul de a-și fotografia artefactele în condiții de laborator, dar fără a curăța piesa prin spălare, chimic, sau prin îndepărtare mecanică a pământului (cu instrumente care pot provoca zgârieturi);

¹⁵ Prevederea este valabilă inclusiv în situația în care nu există artefacte de raportat.

¹⁶ Există aparate de fotografiat care au facilități de înregistrare a poziției GPS, la momentul fotografierii; în ciuda erorilor mari al unora dintre instrumentele de acest fel, ele pot permite „corelarea” cu celelalte documente. Folosirea unor coordonate automate, furnizate de instrumentul de fotografiat, este însă destul de vulnerabilă la greșeli tehnice; este de preferat, cel puțin deocamdată, ca să existe o corelație „manuală” între un set de fotografii și un set de coordonate, respectiv clientul aplicației să precizeze cărui set de coordonate (din cutare zi) îi corespunde un set de fotografii.

- F) detectoristul are obligația de a anunța Direcția de cultură teritorială (a locului de descoperire), în termen de /o săptămână/ de la cercetare, fără a scrie un alt raport, menționând doar numărul de înregistrare al raportului depus online (sau link-ul); această obligație ar putea fi anulată dacă se stabilește un mecanism automat de anunțare a instituțiilor interesate.
- G) există obligația de a preda obiectele celui mai apropiat muzeu de istorie (care este obligat să le ia în custodie), în termen de 10 zile de la descoperire¹⁷.

Punct de vedere separat: Iulian Vizauer.

Detectoristul nu poate, legal, fi nici posesor, nici deținător, nici proprietar pe bunuri definite ca *proprietate publică*.

Nu pot fi de acord cu scoaterea artefactelor din pământ de către nespecialiști.

În condiții asemănătoare celor mai sus descrise, pot fi de acord cu *deteția*, însă nu pot fi de acord cu *prelevarea artefactelor* (în sensul că detectoristul poate să detecteze - repetiție voită - până i se termină acumulatorul și toate bateriile pe care le are asupra sa, însă nu poate săpa pentru a scoate din pământ bunurile identificate).

Înțeleg punctul de vedere, sub aspect, să zicem, moral (fiindcă legal nu mi se pare impecabil). Din punct de vedere practic – este catastrofal. Detectoristul va spune, zâmbind, că s-a împiedicat de obiecte (ca la Sarmizegetusa Regia, recent). Propunerea mea a fost de a-l lăsa să facă groapa (în limitele celor 30 de cm deduși din definiția „subsolului”, la care se referă Constituția), dar îl oblig și să o marcheze, astfel încât să poată fi regăsită, la o eventuală verificare în teren. Instrucțiunile vor trebui completate cu indicația expresă ca, pentru obiectele găsite la suprafață (??), să se lase totuși un „martor” la adâncimea de 10 cm.

Readuc aminte aici că „proprietatea publică” se manifestă doar asupra subsolului, nu asupra bunurilor găsite la „suprafață”. Aici va trebui să inoveze legea nouă, arătând că, atâta vreme cât obiectul găsit poate fi suspectat a avea importanță patrimonială, el este de interes public, fiind un martor al „memoriei colective” (și care, deci, nu poate fi însușită liber de găsit; nu există oricum obligația legală de a anunța bunurile găsite?).

4.6. Activități de conservare și clasare

- A) muzeul care a preluat custodia obiectelor va preda DJC de pe teritoriul aferent descoperirii o copie după lista de custodie, în termen maximum de o săptămână;

Completare: Iulian Vizauer

copii ale fișelor de obiect!

Nu avem nici o garanție că muzeul care se întâmplă să fi fost cel mai apropiat de locul descoperirii are personal capabil pentru a face fișe de obiect (și cu atât mai puțin plauzibil într-o săptămână). O listă-inventar, eventual chiar o copie după procesul verbal de preluare a obiectelor în custodie, ar trebui să fie suficientă, la acest moment (foarte de început).

¹⁷ S-au ridicat obiecții față de intervalul de timp atât de lung (prin comparație cu obligațiile prevăzute de lege în cazul „descoperirii întâmplătoare”. Motivul pentru care s-a propus un interval mai mare este că detectoristul nu are doar obligația de a „anunța” autoritățile, ci este obligat, prin chiar acest set de propuneri, să facă o documentare cât mai completă, să completeze rapoarte, să-și facă fotografiile proprii, pentru a avea și el o evidență a artefactelor descoperite. Am ținut cont de posibilitatea ca detectoristul să lucreze, deci să nu aibă totdeauna timp disponibil, cât și faptul că ar putea locui în altă localitate decât cea a muzeului/ DJC. O a doua discuție necesară este dacă avem nevoie, pe lanțul procedural, și de DJC, și de un muzeu. Întrebarea este următoarea: au DJC facilități de depozitare a artefactelor pentru o perioadă de tranziție (până la demararea procedurii de conservare)? Au, adică, un „depozit de patrimoniu” autorizat, cu registru, cu gestionar, etc.? Dacă nu – un muzeu este necesar pe lanț, fie și ca depozitar provizoriu.

- B) DJC are obligația de a se asigura că s-au publicat anunțurile prin care se solicită operațiuni autorizate de conservare (pe grupe specifice de materiale), în instituții (sau firme) specializate, în termen de 3 zile de la notificarea de la muzeu;
- C) este de preferat ca operațiunea de conservare primară a obiectelor și cea de evaluare, cf. legii, să se realizeze în aceeași instituție, în primul rând din motive de operativitate, dar fără a fi obligatoriu;

Opinie separată: Iulian Vizauer

DACĂ laboratoarele sunt autorizate de MC, conform legii; dacă bunurile sunt susceptibile de clasare în categoria *Tezaur*, inclusiv lucrările de conservare primară trebuie să îndeplinească proceduri asemănătoare celor instituite pentru restaurarea bunurilor mobile clasate.

De acord cu partea de acreditare/ autorizare. Dar cum stabilim acest lucru înainte de clasare? Iar clasarea NU se poate face înainte de conservarea primară, din motive cât se poate de obiective.

- D) operațiunea de conservare primară nu va dura mai mult de /4/ luni, indiferent cât de complicată este intervenția¹⁸; se poate obține o prelungire a acestui termen doar (1) cu acceptul scris al descoperitorului sau (2) cu aprobarea directă a Direcției Muzeelor din MC;
- E) operațiunile de conservare se vor desfășura pe baza unui deviz estimativ, și doar după ce beneficiarul (detectoristul) a acceptat lucrarea¹⁹;
- F) ofertele de evaluare (= clasare) se pot face de către instituții sau de către firme private²⁰ care au personal calificat pentru evaluare, pentru obiectele specifice (de ex. „armament dacic”); oferta se face prin contactarea directă a descoperitorului (care are datele de contact în baza de date unde s-a înregistrat);
- G) ofertele de evaluare în vederea clasării obiectelor se pot depune²¹ imediat ce s-a aflat despre existența unui lot de artefacte descoperite, chiar și înainte de finalizarea conservării primare, conținând și prețurile de evaluare; descoperitorul are dreptul să opteze pentru oricare dintre oferte, nefiind obligat să o accepte pe cea mai ieftină, în cazul în care are mai multă încredere într-un evaluator mai scump;
- H) evaluarea nu poate dura mai mult de /două/ luni de la primirea pieselor în lucru; evaluarea se va completa pe o aplicație dedicată, online, care va fi vizibilă pentru oricine (inclusiv de către beneficiar, care are dreptul să o conteste);
- I) evaluarea devine oficială numai după super-vizarea ei în Comisia Muzeelor, prin primirea unui număr de înregistrare;
- J) costurile aferente conservării și clasării vor fi decontate din valoarea artefactelor, după vânzarea acestora;
- K) ar trebui analizată (într-o fază mai avansată a unui proiect de reformă) ce se întâmplă în situația în care costurile de conservare și clasare ale unor piese (de pildă de fier) ar putea fi superioare unei valori nominale de „piață”; aici ar putea fi necesar un fond de rulment care să garanteze prestatorilor de servicii (mai ales privați) că își pot recupera contravaloarea activității; acest fond de rulment ar putea fi constituit dintr-o taxă (de

¹⁸ Se recomandă doar operațiuni de primă urgență (precum îndepărtarea pământului de pe artefact), atât pentru a reduce costurile, cât și pentru a lăsa viitorului posesor legal decizia asupra tratamentului de conservare-restaurare.

¹⁹ Această prevedere are ca motivație faptul că descoperitorul va trebui să deconteze aceste cheltuieli, din suma de tranzacție realizată (v. mai jos).

²⁰ Situați în care se pune problema nivelului de securitate a artefactelor, pe care firma privată (sau PFA) le poate asigura.

²¹ Unde? Cum? Sunt detalii de analizat.

pildă cea pentru organizarea licitației, taxă care nu ar trebui să fie mai mare de 5% din valoarea adjudecată).

Punct de vedere separat: Vitalie Josanu.

Detectoristul, care nu e specialist, nu ar trebui să aibă dreptul să-și exprime poziția față de lucrările de restaurare ori soarta bunului predat.

Detectoristul poate să exprime o opțiune doar în privința prețului (nu a metodelor), fiind cel care suportă cheltuielile. Nimeni nu poate fi obligat să „cumpere” un serviciu pe care nu îl dorește. Alternativa ar fi un fond financiar, la dispoziție, pentru conservarea primară. Eu întrevăd multiple probleme, inclusiv prețuri abuzive.

4.7. Activități de stabilire a drepturilor de proprietate/ gestiune

- A) după finalizarea procesului de evaluare, descoperitorul are dreptul să solicite reluarea/ continuarea procesului de conservare, dacă consideră necesar, sau chiar de „restaurare” (întregire, consolidare, etc.), în cazuri specifice și pe cheltuielă proprie;
- B) să poate trece direct la „licitarea” publică a unui artefact/ colecție de artefacte (a doua situație este recomandată, dacă piesele sunt de aceeași epocă și mai ales dacă provin din același „complex”/ context)
- C) licitația se face cu etalarea documentației de evaluare (sau doar fișa de obiect), a unui preț minim acceptat de ofertant²², eventual alte fotografii decât cele din dosarul de evaluare
- D) artefactele din categoria Tezaur nu pot fi adjudecate decât de instituțiile de stat;
- E) termenul de adjudecare a licitației (între o săptămână și 6 luni) este impus de descoperitor, iar licitarea se va face „în orb”;
- F) dacă în termenul prestabilit nu s-a înregistrat nici o ofertă de cumpărare, licitația continuă, pentru un termen nedefinit, până când se angajează o ofertă de cumpărare valabilă (care încheie procesul); două oferte succesive de vânzare nu pot varia în preț sau durată mai mult de 10% din prima ofertă;
- G) ofertele făcute de muzee, pentru licitație, nu pot fi văzute nici public, nici reciproc, ci doar de descoperitor, la epuizarea termenului prestabilit;
- H) licitațiile la categoria Fond (= cu valoare patrimonială, dar nu de excepție) se organizează după aceleași reguli ca mai sus;
- I) după epuizarea primei etape de licitație, dacă ofertantul nu a obținut prețul dorit de la nici o instituție de stat, are dreptul să o vândă, prin același sistem public de licitare, și unei entități private, dar nu la un preț mai mic decât a cerut prima dată, sau să refacă oferta către instituții de stat, la un preț inferior.

Notă: au existat discuții despre faptul că ar trebui să existe un drept de preemțiune al muzeelor locale, de teamă că muzeele mari vor cumpăra toate colecțiile (tezaurile) valoroase. Asemenea scenariu se poate imagina, însă cu destule precauții, pentru că slăbirea artificială a ofertei de cumpărare poate slăbi și interesul detectoriștilor pentru o vânzare legală. Iată câteva prevederi complementare unei asemenea situații:

- o dreptul de preemțiune nu poate fi reținut la nivel județean, fiindcă nu există competiție; el ar putea fi aplicat fie la nivelul județului unde s-a realizat descoperirea plus toate județele limitrofe, fie într-o perspectivă „euro-regională”, dar deocamdată aceste lucruri au rămas încă neclare;

²² În principiu, prețul minim de licitare nu are trebui să fie mai mic decât cheltuielile cumulate pentru conservare și clasare. Una dintre soluții ar fi ca restauratorul și evaluatorul să se angajeze, prin termenii contractului cu beneficiarul, că vor suporta solidar și proporțional adjudecarea obiectului la un preț inferior cheltuielilor.

- dreptul de preemțiune poate fi recunoscut doar pentru prima rundă de licitație; dacă această rundă se încheie fără atribuire, atunci dreptul de preemțiune teritorială se pierde;
- dreptul de preemțiune pentru colecții care conțin obiecte clasificate Tezaur se poate aplica doar instituțiilor care pot proba capacitatea de asigurare a securității patrimoniului;
- în cazul în care s-ar scenariul prezentat aici s-ar aplica, probabil că ar fi corect ca evaluarea obiectului să fie făcută obligatoriu de un specialist care nu locuiește într-o zonă care beneficiază de preemțiune (grup de județe sau euro-regiune), pentru a nu risca manipularea interesată a clasificării.

Punct de vedere separat (la toată secțiunea 4.7): Iulian Vizauer

NIMENI nu poate dispune vânzarea unui bun care nu este al său.

De acord, cu două mențiuni importante: 1) nu este „vânzare”, ci, conform titlului subsecțiunii, este „stabilire a drepturilor de proprietate/ gestiune”; 2) nu detectoristul organizează licitația, ci Statul, iar statul este tocmai proprietarul...

Punct de vedere separat: Iulian Vizauer (exprimat în alt document de lucru, dar la aceeași poziție)

Dat fiind comentariul meu de la pct. 4.5, punctele 4.6 și 4.7 nu își mai găsesc rostul.

Aici ar putea încapa o schiță de reglementare a modului în care detectoristul anunță locațiile obiectelor identificate - ceva gen fișă de locație (relativ similar unei fișe de sit / fișe de cercetare de teren *simplificată*).

Date fiind comentariile mele de la 4.5 – aici nu mai am nimic de adăugat.

Pentru ca toate acestea să poată fi posibile, dar și să nu creeze disfuncții, este însă necesară o lege a colecțiilor private, inclusiv o amnistie pentru colecționarii care nu și-au declarat bunurile anterior, cu termen de grație de /... de precizat; un an?/. Vânzarea-cumpărarea de obiecte de patrimoniu între persoane fizice sau juridice trebuie reglementată, pentru a crea o „piață” suplimentară. Este foarte clar că muzeele – indiferent dacă în subordinea guvernului, sau a autorităților locale – au o capacitate financiară foarte modestă, iar blocajele în procesul de achiziție a artefactelor sunt previzibile²³. Este clar că muzeele trebuie să cumpere, din toată sărăcia, toate obiectele încadrate în categoria Tezaur. Ar trebui ele să cumpere și pe cele multe, din categoria Fond? Discutabil, mai ales financiar. Dacă vrem să ținem patrimoniul în interiorul granițelor, ar trebui să permitem o „piață” mai mare, care să-i includă pe colecționarii privați. Cel mai important lucru este ca piesele să rămână în țară și, dacă este posibil, să cunoaștem unde sunt și ce sunt. Acestea sunt obiective realizabile.

Punct de vedere separat: Vitalie Josanu.

Propunerea de negociere a bunurilor arheologice descoperite, prin licitație este NECONSTITUIONALĂ. Valorile subsolului aparțin statului roman, este un principiu clar, peste care nu se poate trece. Dreptul de proprietate al statului risca să fie încălcat.

Acest principiu este apărat de dreptul de preemțiune al statului (prin muzeele aflate în proprietate publică). Ce facem dacă nici un muzeu nu-și manifestă interesul pentru achiziția unor artefacte? Le „distrugem”, ca pe marfa de contrabandă?

²³ Acesta este un subiect distinct: ce se întâmplă dacă un muzeu „câștigă” o licitație, dar nu onorează suma în timp de...?

Punct de vedere separat: Vitalie Josanu.

Bunurile arheologice trebuie sa intre in proprietatea institutiei competente teritorial.

Două consecințe imediate: 1) detectoristul va trebui să cedeze obiectele cu titlu simbolic, fiindcă nu va avea de ales; 2) numeroase artefacte vor ajunge în custodia unor muzee care nu au în structura sa specialiștii capabili de a valorifica corespunzător patrimoniul (unele muzee pur și simplu *nu au arheologi sau numismați*).

Punct de vedere separat: Iulian Vizauer.

Noțiunea de "amnistie" în acest domeniu e mai mult decât periculoasă, ca principiu; oricum, din fericire, n-are nici o șansă să treacă de ministerul justiției ... și încalcă Convenția UNIDROIT, deci n-are șanse

Zic că e periculoasă fiindcă:

1. *va veni* (cu toate prostiile invocate de olandezi, francezi, ș.a), probabil curând, momentul aderării la Schengen - dacă pentru unii va fi fericire (mai ales dpdv economic), pentru protejarea PCN s-ar putea să fie *dezastru*. inclusiv aceste bunurile "amnistiate" vor putea ieși din țară fără restricții

2. sancționează și legiferează toate furturile din situri petrecute în ultimii 20 și ceva de ani (unele aflate încă în stadiu de cercetare polițienească prealabilă / anchetă parchet), ceea ce este *inacceptabil*.

Acum, domnule coleg: ori este „amnistie”, ori nu este. Dacă este, atunci este fără „anchetă”, este doar cu termen de grație.

Și eu mă tem că toate colecțiile vor... emigra. Dar cum ai putea rezolva problema decât înregistrând bunurile respective și scriind în legea aia nouă (pe care dumneata și Josanu o să propuneți, la nivelul acestui grup, dacă am reținut eu bine...) care sunt condițiile de export (adică ce se poate exporta, temporar și definitiv) și ce anume NU se poate scoate din țară?

Și uite cum am ajuns să-ți dau dreptate: și a doua parte a „reformei” va trebui făcută foarte repede...

Punct de vedere separat: Iulian Vizauer.

"Piața" de bunuri culturale mobile (altele decât cele arheologice) nu trebuie nici creată printr-o reglementare și, *în nici un caz*, nu trebuie încurajată de membrii "breslei".

Reglementări mai bune în acest domeniu, da, sunt necesare.

Cu toții așteptăm propuneri.

Punct de vedere separat: Iulian Vizauer.

Dacă bunurile arheologice mobile scoase din pământ sunt proprietate publică, atunci, legal, *nu poate exista o "piață" pentru aceste categorii de bunuri*; singurele excepții pentru care se pot accepta tranzacții (cu preemțiunea Statului) sunt artefactele moștenite (dovedite cu acte) sau cumpărate din afara teritoriului național (dovedite, de asemenea, cu acte).

Cu un mic efort de analiză oricine înțelege că ceea ce scrie mai sus, și ceea ce am scris în documentul comun, este unul și același lucru, exprimat altfel. Dacă există două etape de „licitație” cu preemțiune publică, înseamnă că înțeleptele instituții ale statului vor adjudeca obiectele care ar sta bine într-o colecție muzeală. Dar dacă nimeni nu le vrea? Sunt de completat kilometri de documente pentru un obiect absolut banal, de gen „piron”. „Gestiunea” poate crește mai repede decât spațiile de depozitare; sau nu? Dar cine finanțează modernizarea depozitelor? Le facem cu bunicu?

Ar fi colecțiile muzeale mai valoroase doar fiindcă au din ce în ce mai multe obiecte (pe care nu le va vedea nimeni, niciodată, fiindcă nu prezintă interes, mai ales fără context arheologic)?

Finalmente, cu obiectele „pe care nimeni nu le vrea”, ce facem? Le distrugem, ca pe țigările de contrabandă sau hașișul? Dar dacă cineva – un colecționar de piroane, de exemplu – le vrea? Ce ar fi greșit în asta, câtă vreme *toate obiectele găsite sunt înregistrate*?

Dar obiectele aduse din străinătate sunt ok, nu?

5. SUPORTUL INFORMATIC

Sistemul informatic aferent evidenței siturilor și a artefactelor rezultate din activitatea detectoriștilor are următoarele trei componente majore, cu detalierea unor componente minore:

5.1. Sistemul de informații asupra siturilor (pentru a evidenția situația locurilor unde detecția ne-specialiștilor este interzisă).

5.1.a. Evidența monumentelor istorice (sGISpat)

5.1.b. Evidența siturilor cercetate recent (ultimele trei decenii) – RAN

5.1.c. Evidența pentru situri extrase din arhivele instituționale vechi (având ca exemplu Arhiva Institutului de Arheologie București, de pe site-ul Cimec) – posibil și necesar a fi extinsă cu toate repertoriile publicate separat

5.1.d. Evidența universitară, colectând contribuțiile studenților sau ale proiectelor de cercetare universitare care au ca scop repertorierea siturilor (indiferent dacă adresează un anumit teritoriu sau o anumită cultură sau orizont cronologic)

5.1.e. Evidența siturilor conform cercetărilor în teren a diverșilor specialiști în cercetarea și protecția siturilor arheologice (o „confederație” a muzeelor).

Comentarii.

Cele cinci baze de date enumerate mai sus nu trebuie cu necesitate să fie cinci. Preferabil ar fi să fie doar una, chiar dacă drepturile de scriere asupra unui segment (de ex. Monumente) trebuie restricționat la personalul care are atribuții de serviciu în acest sens. Siturile arheologice și zonele cu potențial arheologic reperat sunt însă o realitate numerică mult peste posibilitățile unui singur colectiv. DJC nu au resursele umane necesare organizării, în bune condiții, a unor baze de date proprii. Este de preferat ca toate organismele teritoriale să folosească aceeași bază de date – desigur, online, cu drepturi de scriere rezervate teritorial – pentru a lucra după o structură de date comună, producând date *comparabile*. Drepturile de citire sau scriere pot fi reglementate prin administrarea (tehnică) a bazei de date. De aici încolo sunt doar detalii tehnice.

Foarte important aici este de stabilit, la nivel politic, dacă este suficient de clar că avem nevoie de informații unitare, care să poată ajunge în timp real la oricare potențial beneficiar (muzee, poliția de patrimoniu sau de frontieră, ANCPI, alții). Dacă da – restul sunt probleme de „proiectare”.²⁴

Chiar și în situația contrară, dacă se va dori deci de a păstra atribuțiile curente pe segmentele deja definite, inclusiv gestiunea propriilor servere, se poate conveni asupra unui set minimal de informații care să poată fi partajate cu instituțiile interesate (prin așa-numitul *mashup*, sau sincronizarea la distanță).

²⁴ Costurile de proiectare sunt, din punctul nostru de vedere, problema cea mai mică dintre toate. Dacă caietul de sarcini pentru proiectare nu va conține condiții absurde, în favoarea unor firme „mari”, atunci aceste costuri vor putea fi neglijabile (mult mai mici decât plățile pentru un singur tezaur, în 2013).

Cât despre ultimele două puncte din lista de mai sus, este clar că MC nu poate legifera în materie, dacă ar fi să invocăm doar autonomia universitară sau autonomia autorităților locale. MC poate însă să ofere o platformă de cooperare atractivă, care nu să *constrângă*, ci să *convingă* specialiștii din afara sistemului MC să coopereze pentru a avea, în cel mai scurt timp, baza de date a siturilor arheologice despre care tot vorbim de aproape 25 de ani.

Sperăm că este evident că în absența unei asemenea baze de date este imposibil de impus respectarea arealelor protejate. De altfel, tot sistemul propus de noi – care, pentru ușurință în implementare și standarde unitare, este un sistem național – este inoperant în condiția în care informația se colectează doar la nivel județean. Întrebarea simplă ar fi dacă poliția dintr-un județ nu ar trebui să aibă acces la datele despre obiectele descoperite în alte județe, fiindcă traficul de obiecte nu are „granițe” județene, euroregionale și chiar naționale; similar – dacă poliția județeană nu ar trebui să cunoască identitatea și activitățile detectoriștilor din județele alăturate, cel puțin, fiindcă nici detectoriștii nu se simt constrânși, în vreun fel, să stea cumiți în granițele administrative.

5.2. Sistemul de informații asupra detectoriștilor.

5.2.a. „Registrul detectoriștilor”, cu date de identificare a persoanelor, a instrumentelor folosite, a autorizațiilor emise;

notă: colectează date despre perimetrelor interzise la detecție din sistemul precedent (5.1.)

5.2.b. Registrul „misiunilor” îndeplinite în teren de către detectoriști autorizați; se înregistrează toate datele asupra fiecărei zi de activitate în parte (SMS pornire-oprire, fișiere GPS cu traseele și punctele de „lucru”), „jurnalul de operațiuni” (transcrierea carnetului de note)

5.2.c. Registrul artefactelor la momentul descoperirii, respectiv fotografii și informații despre fiecare piesă în parte (locul descoperirii în termeni de coordonate + administrativi), identificarea provizorie a detectoristului (material, funcționalitate presupusă), apartenența la un grup (grupuri de piese găsite în exact același loc)²⁵.

5.3. Sistemul de informații asupra artefactelor

5.3.a. Procese verbale de custodie ale muzeelor care au preluat inițial obiectele

5.3.b. Evidența primară la nivelul DJC; lansarea cererii de conservare primară și de evaluare în vederea clasării

5.3.c. Sistemul de oferte concurențiale pentru conservare și clasare, cât și adjudecarea lor (opțiunea detectoristului)²⁶

5.3.d. Dosarul de clasare al fiecărui artefact în parte (cu mențiunea grupurilor).

5.3.e. Aplicația de licitație publică (licitație „oarbă”)

²⁵ De-abia aceste costuri de sortare și interpretare a datelor vor putea fi, eventual, o problemă, pentru că cineva va trebui să analizeze datele transmise de detectoriști, să folosească fișierele GPS transmise pentru a marca zonele respective ca interzise la detectare, pe viitor, să evalueze corectitudinea datelor transmise de detectoriști, să propună sancțiuni pentru nerespectarea unor reguli. Ar fi un fel de „poliție digitală” a siturilor, adică personal specializat (calitativ peste ceea ce pot pune la dispoziție, de regulă, DJC), adică cheltuieli instituționale și de personal.

²⁶ Așa, fiindcă cheltuielile de conservare și clasare se „decontează” din câștigul realizat în urma vânzării.

În esență, beneficiarul tranzacției afișează fișa de obiect rezultată din clasare, anunță un preț minim și durata licitației (de la o săptămână la trei luni). Câștigă oferta cea mai bună. Ofertele nu pot fi consultate decât la sfârșitul perioadei de licitație deschisă. Dacă beneficiarul nu a obținut oferte, are dreptul să reia procesul, dar cu o variație de preț și de durată a licitației care nu poate depăși 10%.

Muzeele care licitează pentru artefacte din clasa tezaur vor trebui acreditate de MC, în sensul că posedă facilități care să asigure securitatea bunurilor de patrimoniu.

Note

Am încercat să descriem sistemul informatic, în logica internă a informației, fără a încerca să alocăm responsabilitățile instituționale. Este necesar să se facă distincția între responsabilitățile formale, legale, și responsabilitățile tehnice (administrarea tehnică a bazelor de date), care se pot regla prin clauze contractuale (de ex. clauze de confidențialitate).

Responsabilitățile legale sunt, în unele cazuri, extrem de evidente; astfel, componenta 5.3.d. se află direct în grija Direcției de specialitate din MC, respectiv a Comisiei Naționale a Muzeelor și Colecțiilor (care avizează dosarele de clasare).

La fel, o aplicație pentru licitație publică ar trebui, probabil, să se afle sub autoritatea Ministerului Finanțelor.

În ceea ce privește delimitarea zonelor cu restricții (nu doar la activități de detectare a metalelor, dar și în privința investițiilor), este obligatoriu ca ele să ajungă, într-un fel sau altul, pe site-ul ANCPI. Mecanismele unei asemenea cooperări, desigur, trebuie reglementate cu ministerul de resort.

Sunt de discutat, procedural, și consecințele descoperirii unor bunuri clasate ulterior Tezaur sau Fond, pentru arealul în care au fost descoperite. În mod normal, ele ar trebui declarate „zone cu patrimoniu arheologic reperat” (ceea ce, la inițiativa DJC, se poate face imediat, adică imediat după descoperire și înainte de clasare, cu statut provizoriu). Este de perfectat o procedură care prevede clar care sunt măsurile care trebuie aplicate (și de către cine) pentru protecția zonelor care au făcut obiectul unor descoperiri cu detectorul. Oricum zonele deja „controlate” ar trebui excluse de la autorizări viitoare, pentru cel puțin /un an/, că au produs descoperiri importante sau nu.

Este clar faptul că strategia „secretizării” siturilor arheologice nu a prea funcționat, și va funcționa tot mai puțin, pe măsură ce cresc posibilitățile de informare ale detectoriștilor, și cresc de la o zi la alta. O astfel de strategie, de altfel, este neoperațională chiar în situația în care un caz sau altul ar ajunge în fața instanței. Cum am putea fi proteja un sit care, deși are o „descriere” de locație relativ clară (în RAN, de pildă), nu are un perimetru de delimitare, sau, mai rău, punctul de „centru” nu se află pe sit, ci pe centrul localității? Ce să „respecte” cetățeanul? O localizare „secretă”? La ce bun mențiunea legală a zonei de protecție (la x metri de...), dacă nu există o perimetrare a sitului protejat, într-un loc accesibil publicului?

Sigur, sistemul propus este destul de complicat și nu va putea fi realizat „într-o zi”. Punerea lui în aplicare va simplifica însă birocrăția, fiind conceput ca un sistem care funcționează nu în baza unor „aprobări” (cu toate subiectivismele și întârzierile conexe), ci pe baza unor drepturi prestabilite, cât și pe baza responsabilității pe care toți actanții și-o asumă (față de delimitarea sitului, față de acuratețea datelor, față de evaluarea obiectului, etc), sub semnătură (fie ea și electronică).

6. Instanțe de cooperare – doar sugestii

Aceste rânduri sunt adresate, de fapt, arheologilor, nu autorităților. Cunoaștem adversitatea specialiștilor la adresa „intrușilor”, împărtășim aprehensiunea lor, însă facem aici un exercițiu de gândire „pozitivă”, încercând a găsi avantaje într-o „cooperare” pe care nu ne-am dorit-o.

Materialul de mai jos dorește să exploreze, fie și nesistematizat, instanțele în care arheologii profesioniști și cei amatori (= dotați cu aparatura menționată în altă parte, și cel puțin parțial calificați să o folosească) ar putea, sau chiar ar fi de dorit să coopereze. El nu reprezintă aici nici măcar nucleul unor reglementări ulterioare, ci doar o schiță de recomandări care, eventual, să pună bazele unor regulamente de bune practice emise de MC.

Punct de vedere separat: Vitalie Josanu

Detectoristul nu poate fi numit arheolog sub nici o formă, intrucat nu are pregătirea și calificarea necesară.

Am convenit deja asupra acestui punct de vedere, exprimat foarte clar în altă parte a acestui document (4.2.). Formularea de mai sus (incriminată probabil) aparține unui text scris anterior acestui moment și reprezintă o scăpare la redactarea documentului final. Totuși, exprimarea este suficient de clară.

6.1. Cercetări preventive (eventual salvare?)

Situație: traseul autostrăzii a fost marcat de topografi, urmează să intre buldozerele să decoperteze stratul vegetal (20-30 cm)

Comentariu: de obicei aceste lucruri se întâmplă „în scurt”, sub o mare presiune a timpului. Ce este luat de buldozer – este bun luat. Arheologii – știm foarte bine – nu au, în general, aparatură de detecție (întrebare foarte bună: de ce? dar este altă discuție, să ne întoarcem pe pământ...), nici deprinderi de folosire (la acest moment, nu peste 5 ani). Ar fi necesar, desigur, un „sistem de alarmare” eficient, online, pentru a strânge voluntari din zonele proximale.

Desigur, detectoriștii vor lucra sub directă supraveghere a echipei de arheologi de la punctul de lucru, în primul rând pentru ca lucrurile să meargă repede (detectoristul – cu detectorul, arheologul – cu truela și caietul de notițe).

Cu puțină imaginație se pot găsi și alte instanțe similare (de ex. „lucrări de supraveghere”).

Posibilitatea practică de punere în aplicare a ideii este limitată de practica marilor investitori de a face contracte de profil, cu firme de specialitate, pentru a preveni trecerea utilajelor grele peste dispozitive explozive rămase în pământ din vremea războaielor mondiale. Oricum, oportunitatea cooperării cu detectoriștii amatori poate fi luată în considerație, ori de câte ori frontul de lucru este mare, iar timpul de execuție este prea mic, desigur, în acord cu aranjamentele prealabile ale fiecărui investitor în parte.

Opinie separată: Mihaela Simion

Imi pastrez retinerile pentru 6.1, care, cu toate precizarile de la sfârșit, la lectura unor oameni care au lucrat în preventive nu sta în picioare. E un domeniu foarte clar reglementat contractual, în care, de obicei se specifică ca accesul personalului neacreditat este asumat clar de către executantul săpăturii.

Toată secțiunea 6 este un corp de sugestii, ca punct de plecare într-o – eventuală – cooperare, nu o recomandare de reglementare; oricum, nu la acest moment. Întorcându-mă la esența obiecției, construcția de autostrăzi pe bani europeni (unde apar prevederi contractuale clare) nu este singurul tip de investiție în România.

6.2. Cercetări sistematice de suprafață

Adică o activitate sub îndrumarea unui arheolog, integrat unei echipe de cercetare, conform unui plan de cercetare prealabil. Aici, clar, detectoristul își asumă o sarcină de cercetare (integrată), și va fi plătit din fondurile de cercetare, în limitele fondurilor disponibile.

Se pot defini câteva profile de teren pentru care cooperarea cu detectoriștii ar cam fi obligatorie (în cazul în care colectivul de cercetare nu dispune de resurse proprii). Este vorba despre suprafețele împădurite (extrem de importante, fiindcă sunt mai bine conservate decât terenurile agricole) și pășuni, pe care, cu ochiul liber, nu prea este mare lucru de văzut. De altfel, descoperirile arheologice „tradiționale” sunt extrem de slabe pe tipurile de teren amintite, iar cauza este evidentă.

6.3. Săpături sistematice.

Chestiunea nu este nouă deloc. Doar că nu a teoretizat-o nimeni, din... pudoare. Cu toții știm că se întâmplă (mai des decât am dori) ca obiectele mici de metal să fie aruncate, din neatenție, de muncitorii zilieri (care nu sunt tocmai niște profesioniști, nu-i așa?). Un detector care inspectează grămada de pământ scos din secțiune poate salva multe asemenea piese mărunte. Dacă acest lucru se petrece sistematic (la o oră, să zicem), atunci „paguba” informațională poate fi mult diminuată (se știu exact perimetrele în care s-a lucrat în ultima oră...). Și aici ar fi vorba despre o participare în limitele de finanțare ale unui șantier.

Se pot imagina, desigur, și alte „scenarii” legate de săpăturile sistematice.

Punct de vedere separat: Vitalie Josanu

Consider ca implicarea detectoristilor pe santierele arheologice ar trebui lasata la aprecierea responsabilului stiintific de santier.

Nu s-a pus nici un moment problema altfel.

6.4. Publicare

Este vorba, în primul rând, despre publicarea rezultatului descoperirilor realizate de detectoriști. Sigur, o parte esențială a „publicării” este reprezentată de completarea formularelor de evaluare/ clasare, care presupun, la început, o fișă de obiect.

În multe situații – ar putea fi insuficient (din motive diverse, mai ales la colecții de piese sau tezaur). Pentru seturile de piese care provin din același perimetru, care eventual și sunt aproximativ de aceeași epocă, este necesar un studiu de distribuție locală, însoțit de un studiu de distribuție micro-regională (sau chiar macro). Un detectorist nu poate face singur, eficient, așa ceva.

Prima condiție, pentru ca acest lucru să se poată întâmpla, este ca descoperitorul să fie capabil să furnizeze un set complet de date, așa cum am sugerat în altă parte.

În ciuda dificultății de cooperare cu personal nepregătit pentru publicare, a unor pretenții uneori absurde, se recomandă ca arheologii să se implice în publicarea unor seturi de artefacte, pentru ca descoperiri eventual importante să primească atenția

cuvănită; descoperirea, artefactele, nu neapărat descoperitorul. În acest proces, posibil, cooperarea este necesară, fiindcă dacă detectoristul înțelege importanța unor descoperiri, ar putea da detalii suplimentare, nefurnizate anterior fie și doar fiindcă nu i s-au părut relevante.

7. A DOUA ETAPĂ A REFORMEI PROPUSE

Am amintit deja că, subsecvent aplicării măsurilor propuse anterior pentru reglementarea activității detectoriștilor, va fi necesară clarificarea unor lucruri ținând de proprietatea privată asupra bunurilor culturale. Actuala lege (311/ 2003) definește existența colecțiilor private (în special art 3, par. 2), dar o lectură mai atentă arată că, de fapt, se referă numai la dreptul cultelor religioase de a avea colecții de drept privat, inclusiv acela de subvenție (art. 7). Blocarea deținătorilor de bunuri culturale într-o zonă gri, la marginea legii, este, demonstrabil, o practică de sorginte comunistă: definiția „proprietății” include dreptul de înstrăinare a bunurilor aflate în proprietate privată. Nu cunoaștem reglementări de această natură.

Note complementare: Iulian Vizauer

Actul normativ menționat se intitulează "a muzeelor și colecțiilor publice" și se referă la definirea și reglementarea *activităților muzeale*; actul normativ (la care face referire această intenție de reglementare) care trebuie *completat* în spiritul celor expuse este **Legea 182 / 2000 a patrimoniului mobil**

Nu există obiecții.

Va fi necesară o nouă lege a muzeelor și colecțiilor, care să pună pe picior de egalitate entitățile publice și cele private, atât în privința drepturilor, cât și în privința îndatoririlor²⁷. O astfel de lege ar trebui să reglementeze dreptul de înstrăinare a bunurilor de patrimoniu, în condiții pe care legea le va pune (precum interdicția exportului permanent, sau garantarea de către cumpărător a caracterului deschis al propriei colecții).

Începutul unei asemenea reforme ar fi o amnistie pentru toți posesorii privați de bunuri de patrimoniu, de a le declara, într-un termen de grație /un an?/, cât și alte eventuale obligații (listă inventar, descrierea obiectelor, un calendar al evaluării colecției, etc), bunurile nedecarate urmând a fi confiscate (plus eventuale sancțiuni complementare).

În opinia noastră, aducea „la vedere” a colecțiilor private neoficiale va permite nu doar o evidență mult mai bună a patrimoniului existent, din punct de vedere științific, dar și un control eficient asupra „mișcării” unor bunuri de importanță istorică. În plus, reglementarea condițiilor în care un artefact de interes patrimonial poate fi vândut ar diminua piața neagră și ar duce, în timp, la formarea unei piețe naționale, inclusiv încurajarea detectoriștilor de a veni pe o „piață” oficială. În analiza noastră, unul dintre elementele care încurajează exportul ilegal de patrimoniu este exact absența reglementărilor asupra transferului de proprietate, în materia patrimoniului mobil.

Tabloul sumar, de mai sus, va fi curând completat cu un set de măsuri menite să eficientizeze activitatea împotriva criminalității împotriva patrimoniului național. Având în vedere că aceste măsuri urmează a fi aplicate într-o etapă secundă, ne luăm răgazul de a mai reflecta asupra lor.

²⁷ Desigur, aici s-ar ridica imediat întrebarea referitoare la exclusivitatea achiziției de către entități publice a artefactelor clasate Tezaur, sau a dreptului de preemțiune a muzeelor publice la licitarea artefactelor din categoria Fond. O primă explicație ar fi că, de fapt, statul pune în valoare propria bogăție – respectiv patrimoniul cultural național, care este un bun public, de unde și dreptul de preemțiune al muzeelor de drept public. Pe de altă parte, dacă legea ar considera condiții perfect egale de existență pentru muzeele de drept public sau privat, atunci o asemenea problemă a necesității preemțiunii statului ar putea fi rediscuțată.

Deși am explicat deja, o vom face din nou aici: reglementările menite a controla activitățile detectoriștilor, pe de o parte, și o nouă lege a muzeelor și colecțiilor, pe de altă parte, ar trebui aplicate în același timp, fiindcă sunt complementare. Prevedem însă, în fiecare caz în parte, dificultăți logistice serioase (lipsa personalului adecvat, a finanțării minimale, cât și greutatea legate de restructurarea instituțională, eventual complicate de o reformă administrativă națională), iar aplicarea lor simultană riscă să provoace haos. Din acest motiv, propunem decalarea celor două seturi de măsuri la o distanță în timp suficient de mare pentru a le aplica pe fiecare în parte corect, dar suficient de mică pentru a se potența reciproc, respectiv aproximativ un an.

Opinie separată: Iulian Vizauer

Legea privind protecția patrimoniului arheologic (OG 43/2000); legea privind protecția bunurilor mobile (L 182/2000); legea monumentelor istorice (L 422/2001); legea muzeelor și colecțiilor (L 311/2003); înființarea/acreditarea muzeelor și colecțiilor/"sistemul" de evidență al bunurilor deținute de muzee și colecții/acreditarea specialiștilor și experților/atestarea și autorizarea laboratoarelor/comercializarea bunurilor culturale mobile/exportul temporar sau definitiv al bunurilor culturale mobile (reglementate prin Ordine MC și HG-uri); *toate* sunt aspecte ale aceleiași problematice / fațete ale aceluiași "giuvaer" (scuzat să-mi fie eufemismul), fiind, în egală măsură, și interdependente și interconectate/conectabile.

Din acest punct de vedere fiind privite lucrurile, nu prea există posibilitatea reglementării lor separate (la distanțe de 1 an sau chiar mai puțin) fără a crea haos în aplicare; marea majoritate a problemelor cu care ne confruntăm azi *tocmai de aici au pornit*: fiecare aspect/fațetă a fost, la un moment dat, reglementat separat fără a lua în calcul implicațiile naturale (nu toate pozitive) care provin din legăturile organice pe care aceste subdomenii le au unele cu altele - lipsa de armonizare a reglementărilor din subdomenii este evidentă în unele cazuri.

Una peste alta, avem un cadru legal *existent*, pe care se poate construi = perfectibil.

Concluzia = reglementările trebuie să fie coerente, regulile (cuantificate ulterior în proceduri) trebuie să fie limpezi, *simple* și ușor de pus în practică (același comentariu și pentru regimul sancționatoriu din aceste domenii de aplicare).

De acord, în principiu, cu argumentele prezentate, dar am rețineri la nivelul concluziilor. Este de făcut o opțiunea strategică, deloc simplă. „Reașezarea” întregului cadru legislativ se poate demonstra o operațiune de durată, iar cu cât durata este mai mare, cu atât crește riscul împotmolirii (de pildă la o schimbare de guvern...). Dar cel mai spinos aspect este cel al personalului care ar trebui să aplice noua legislație, pe toate palierele, în același timp; personal nu cred că o strategie „holistă” are șanse de reușită, la proba practică. Oricum, noi vom hotărî acest lucru. Ambele variante de abordare vor trebui analizate de factorii de decizie din MC.

O soluție de compromis probabil acceptabilă ar fi ca „reforma” să fie gândită în ansamblul său (cf. enunțului d-lui Vizauer), dar aplicată cu un decalaj rezonabil (de la 6 luni la un an), pentru a permite implementarea sa gradată, cu resursa umană și financiară limitată, așa cum este (și cum, negreșit, va fi).

8. PUNCTE DE VEDERE SEPARATE (pe ansamblu)

Vitalie Josanu: Nu sunt de acord să limităm intervenția doar la modificări unilaterale, doar în ceea ce-i privește pe detectoriști. S-au sesizat multiple probleme și în ograda noastră, a arheologilor și deficiențe mari la inventariere, clasare, cercetare (codul de bune practici și competente). După cum vad - și asta nu-mi place - mergem după vechiul calapod: alții sunt

supuși greselilor și pe ei îi punem la zid. La noi gunoiul poate rămâne sub pres, altminteri se poluează grav atmosfera. PS nu avem de ce să facem apel la art. 49 din Lg. 182/2000 (care privește situații generale), ci la art. 10 din OG 43/2000, clar formulat și la obiect.

E.S. Teodor: Discuția s-a făcut în grup, în detaliu. Am avut impresia că am convenit că nu putem propune, la acest moment, o „revoluție” a arheologiei românești, din atât de multe motive încât prefer să nu le enumăr. Problemele ridicate de Vitalie sunt reale și vor trebui discutate, dar, cu siguranță, într-o altă fază decât cea prezentă. Acest grup de lucru a fost constituit pentru a propune soluții la „criza tezaurilor”, nu pentru reformarea întregii societăți românești.

COMENTARIUL FINAL AL EDITORULUI

În mod evident, obiecțiile ridicate de Vitalie Josanu și Iulian Vizauer nu sunt doar multe, dar se referă la materii sensibile, afectând chiar conceptul general al propunerii. În aceste condiții, consider că documentul este adoptat de opt din cei zece membri ai grupului de lucru.

LEGĂTURI UTILE

<http://archaeoheritage.ro/legislatie/>

legislația românească pentru protecția patrimoniului

<http://archaeoheritage.ro/downloads/ArchaeoHeritage.ro%20-%20S.%20Musteata%20%28coord.%29%20-%20Culegere%20de%20acte%20normative%20nationale%20si%20conventii%20internationale.pdf>

Culegere de acte normative naționale și convenții internaționale (Sergiu Mustăță)

<http://heritagelaw.org/>

legislația de patrimoniu a țărilor europene (mai ales date anterioare anului 2007)

<http://hunedoaramea.ro/article/exclusiv-mai-multe-obiecte-dacice-printre-care-dou%C4%83-nicovale-descoperite-%C3%AEnt%C3%A2mpl%C4%83tor-de-un-a>

21 feb. 2014 – 200 de kg de obiecte dacice de fier descoperite la suprafață, în rezervația arheologică de la Sarmizegetusa Regia

<http://paul-barford.blogspot.ro/>

un blog care urmărește problematica „metal-detecting” la nivel mondial (în ciuda adresei, autorul este arheolog britanic rezident în Polonia)

<http://ro.stiri.yahoo.com/obiecte-de-patrimoniu-valorose—furate-din-situri-arheologice-neprotejate-132455239.html>

despre situri neprotejate din județul Constanța (20 feb. 2014)

<http://www.cimec.ro/Arheologie/arh-preventiva/04-conventionalavaletta.pdf>

prezentare generală, comentarii

http://www.cnr-unesco.ro/ro/patrimoniu_conventii.php

lista convențiilor internaționale la care România este parte (incompletă)

v. în special http://www.cnr-unesco.ro/ro/documente/decret_187_1990_anexa.pdf - Convenția de la Paris (1972)

<http://www.jc.md/arheologii-cer-inasprirea-pedepselor-pentru-cautatorii-ilegali-de-comori/>

situația din Republica Moldova, 19 feb. 2014

<http://www.jcms-journal.com/article/view/jcms.1021210>

articol (2014) despre contradicția dintre recomandările Convenției de la Valleta, sau ale Codului etic al muzeelor, (ICOM, 2006, secțiunea 4.5) și practica achiziției artefactelor cu origine îndoielnică

<http://www.law.cornell.edu/cfr/text/18/1312.14>

recomandări asupra calculului daunelor provocate de „cercetarea” neautorizată

<http://www.maneyonline.com/doi/full/10.1179/2051819613Z.0000000007>

un caz interesant, despre un „hobbist” olandez convertit la arheologie profesională

<http://www.mediafax.ro/social/peste-150-de-moned-e-antice-si-medievale-confiscate-de-politisti-de-la-un-targ-numismatic-din-brasov-12139289>

24 feb. 2014

http://www.raa.se/publicerat/rapp2012_3.pdf

recomandări ale consiliului suedez pentru protecția patrimoniului (2012), cu referire expresă la problema detectoriștilor

<http://www.thelocal.de/20140219/german-amateur-treasure-hunter-bags-sensational-roman-hoard>

o „captură” record, în Germania (19 feb. 2014)

https://www.academia.edu/273719/Archaeological_policies_and_practices_across_Europe_national_developments_and_international_trends

articol de P. Ciuchini (2010) despre evoluția cadrului legislativ în trei țări europene (Irlanda, Italia, Olanda)

<https://european-heritage.coe.int/>

Consiliul Europei – politici de patrimoniu